

Utlåtande

11.06.2025

Ärende: VN/35922/2023

Utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om reform av ansvaret för ordnande och finansiering av ambulanstransporter och transporter som ingår i prehospital akutsjukvård och om ändring av klientavgifter inom social-

Lausunnonantajan lausunto

1. Ert utlåtande om förslaget om att ansvaret för ordnandet och finansieringen av de transporter som ingår i prehospital akutsjukvård och de ambulanstransporter som inte ingår i prehospital akutsjukvård ska överföras till välfärdsområdena och om ändringarna i fråga om klientavgifterna för transporterna inom den prehospitala akutsjukvården och de övriga transporterna och om kanaliseringslösningen

-

2. Ert utlåtande om de övriga föreslagna ändringarna i fråga om klientavgifterna (ändringarna i indexbestämmelserna och ändringen av avgiften för oanvändservice):

-

3. Ert utlåtande om konsekvensbedömningarna:

-

4. Förutsätter behandlingen av faktureringsuppgifter om prehospital akutsjukvård ändringar i informationssystemen? (t.ex. för att få faktureringsuppgifter från THL:s register över prehospital akutsjukvård till välfärdsområdets faktureringsystem) Bedöm också kostnaderna för genomförandet av ändringen.

-

5. Hurdana ändringar i informationssystem och övriga ändringar förutsätter behandlingen av faktureringsuppgifterna i fråga om de transporter som inte ingår i den prehospitala akutsjukvården? Bedöm också kostnaderna för genomförandet av ändringen och den tid som behövs för genomförandet.

-

6. Fråga till välfärdsområdena (inklusive Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen): Hurdana konsekvenser för avtalen och konkurrensen i ert område bedömer ni att förslaget får?

-

7. Finns det i lagstiftningen inom ert verksamhetsområde hinder för att den hänvisning till avgifterna för dagvård som nu finns i klientavgiftslagen inte kan ingå i lagen i fortsättningen? (se förslaget till 14 b §)

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SAMS tackar för möjligheten att lämna utlåtande. Vi arbetar för förverkligandet av delaktighet och mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning som även hör till den svenskspråkiga minoriteten. I vårt utlåtande betonar vi särskilt dubbelminoritetens perspektiv. De föreslagna ändringarna kan bidra till en tydligare helhet inom tjänsteutbudet och främja en mer effektiv samordning med övriga social- och hälsovårdstjänster. SAMS vill dock lyfta fram att det finns vissa utmaningar och brister i propositionen som behöver uppmärksammas, eftersom det direkt påverkar de rättigheter som avses i grundlagens (731/1999) 19 §.

I propositionens kapitel 4.2.1.4 konstateras det att propositionen har konsekvenser för de privata hushållens ställning och de privata hushållens finansieringsandel av kostnaderna för den offentliga social- och hälsovården. Vidare står det att propositionen konsekvenser såväl ökar som sänker en klients avgiftsbelastning. Personer med funktionsnedsättning har ofta ett större behov av och använder hälso- och sjukvårdstjänster i högre utsträckning än den övriga befolkningen. SAMS är orolig att de ekonomiska konsekvenserna kan bli ett hinder för användning av tjänsterna som en följd av den föreslagna reformen. Särskilt kan detta bli ett problem för personer med funktionsnedsättning som är låginkomsttagare, äldre eller personer som använder mycket olika tjänster. Vi att det är viktigt att säkerställa att klientavgifterna inte blir ett hinder för tillgången till tjänsterna. Därför föreslår vi att den fortsatta beredningen, med hänsyn till frågans grundlagsrättsliga känslighet, i högre grad beaktar personer i särskilt sårbar ställning, så att det säkerställs att de föreslagna förändringarna inte leder till en orimlig ekonomisk belastning för dem.

Från ett jämlikhetsperspektiv är det problematiskt att uppföljningen av avgiftstaket för avgifter för prehospitalet akutsjukvård och transporter som inte ingår i prehospitalet vården lämnas till kunden själv. De personer som inte själv har möjlighet att följa avgiftstaket på grund av t.ex. funktionsnedsättning eller ålder eller som inte har närstående eller intressebevakare som kan hjälpa till med att följa upp avgiftstaket försätts i en sämre position i jämförelse till dem som har förutsättning att själv följa avgiftstaket. SAMS förespråkar tydliga tillvägagångssätt för hur detta ska ordnas så att allas rätt till att följa avgiftstaket försäkras.

SAMS vill även lyfta den språkliga tillgängligheten. Anvisningar och information som riktas till klienter om avgiftstaket, möjligheten till befrielse från eller nedsättning av klientavgifter bör ges även på svenska i enlighet med grundlagens 17 § och 6 § och språklagen (423/2003) samt på ett tydligt och lättförståeligt sätt. Det är viktigt att det finns tydliga bestämmelser om tillgängliga rådgivningstjänster som beaktar möjliga specialbehov som t.ex. hjälpmedel.

Det är viktigt att säkerställa att välfärdsområdena i fortsättningen ordnar dessa i propositionen nämnda tjänster jämlikt och med hög kvalitet även i glesbygdsområden. I Svenskfinland bor många människor i glesbygdsområden, och det är av största vikt att även de personerna garanteras likvärdig tillgång till dessa tjänster.

Konsekvensbedömning

SAMS önskar framföra att det parallellt har genomförts flera samhällsreformer som påverkar vår målgrupp mycket. Exempelvis höjningar av klientavgifterna inom social- och hälsovården och ändringar i lagstiftningen som gäller socialskyddet. Den kumulativa effekten av dessa olika förändringar kan dock påverka personer med funktionsnedsättning och större servicebehov negativt. I nuläget har inga kumulativa konsekvensbedömningar gjorts, vilket innebär att oväntade negativa följder kan uppstå.

Förslaget att precisera tillämpningsparagrafen i funktionshindersservicelagen (675/2023) riskerar att fler personer med funktionsnedsättning hamnar utanför lagens tillämpningsområde och i stället hänvisas till socialvårdslagen. Hur påverkas denna grupp av det aktuella lagförslaget, och är konsekvensbedömningen tillräcklig med tanke på att allt fler kan beröras?

Det här kräver särskild uppmärksamhet. Lagstiftning kan inte betraktas i enskilt och separat från alla annan lagstiftning eftersom de tillsammans i hög grad påverkar individers vardag, livsvillkor och ekonomiska ställning. Därför anser SAMS att det bör göras en konsekvensbedömning där det bedöms hur dessa olika reformer kumulativt påverkar människor i sårbar ställning och särskilt deras rättigheter samt rätten till likabehandling.

Nordman Marica

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf